

szótorlódásoknál nincs: kívül reked. Az előadót Alföldi Róbert helyett Samu Attila játssza. Alföldi Róbert Nárcisza szép akart lenni, de a kitervelt mozdulatok mögül hiányzott az egyéniség. Samu Attila Nárcisza: Samu Attila. Kevésbé vi-
gyázott a test mozgására, jobban a szöveg tartalmára. Jobbá, feszültebbé vált a ritus. Mindez természetes is: a szöveg inkább lírai anyag, mint drámai.

A Profán Nárciszt februárban is bemutatják. A ritus fejlődése tehát még nem ért véget. Ez az írás csak egy pontját mereviti meg a folyamatnak.

Mivel írásom esszé, fenntartom magamnak a tévedés lehetőségét. Mivel a befogadás maga is újraalkotás, amit leírtam, az az én gondolati játékom s nem a Profán Nárcisz alapteóriája.

Takács József

+ + +

... teljesebb le-

... nem teljesebb - lehetőség van a költészetre /Herbst Zoltán/. Attóbbi írás vagy annyira rossz, hogy lehetetlen hozzá értékelő és elemző módon viszonyulni, vagy egy mára megszokottá vált rossz értelmiségi közérzetet közvetít - esetlegesen és pillanatnyilag - versben. Ez utóbbiakban lehet regisztrálni ennek a hangulatnak néhány képszerűen vagy plasztikusan vagy metaforikusan vagy ironikusan felmutatott okát, de ezek még az információjuk szintjén is érdektelenek. Csak ismétlik a rosszat, de fölülmenekedni, ellökni, legyőzni már nem sikerül. S ami a legsúlyosabb: kimondani sem! Ezeknek a dokumentumoknak legfeljebb önleíró szerepük lehet; helyet kaphatnak naplókban, levelekben - hiszen erősen személyesek -, de közreadásuk csak növeli azt a szemetet, amit ugyanis termel az irodalom egy része. Érdemes volna szótárat készíteni ezekből a művekből: csak össze kellene gyűjteni a címszavakat, jelentést vagy szómagyarázatot fölösleges lenne melléjük írni. Abszolút üres eszközök csak, de beváltan megrendítő-
ok, reménytelenek, bátrak és ha kell, a hatalmat támadják bőszen, ha kell biztosítanak, hogy ember embernek farkasa lett, hogy "ész érzenen - valahol kirándul". Ebből a szótárból merítve aztán a kezdő költők könnyedén tudhatnak a "fogalmazás nehézségein" és érett, jól fizetett hangulatjelentésírói lehetnek előjövendő, történelem nélküli, identitászavaros, meg-hasonlott nemzedékeknek.

Most tehát konkrét elemzés helyett leírtunk egy jelenséget, mely olvasás közben eszünkbe jutott. A jelenség említése eltávolít minket a tárgytól, de az irodalom-hiány egyik legfontosabb okát látjuk benne. Keressünk most már további okokat magából a Bölcsész-ből.

Vissza kell itt térnünk azokhoz, akiknek sikerült megszólniuk ebben a kötetben és rögtön kapcsolnunk kell szerkesztési kérdéseket is. Ha nagyobb szél támadna és írófélek asztaláról röpitene világgá kisebb-

JELENTÉS AZ IRODALOM HIÁNYÁRÓL

Bölcsész 80'81'82'83'

A következőkben minden szó a cím erejéből vesz el, holott csak ennek a címnek kellene épen maradnia. Mert a cím most nem leplezi azt, amit leplez az udvarias gyakorlat: homályosról homályosan. Ha írnom kell az antológiáról, szavakat kell használnom, s ezzel be kell ismernem, hogy abban is szavakat - sőt prózává és verssé rendezett szavakat találtam. Így könnyű lehetne a dolgom: megvizsgálni az egyes szerzőket és műveket, rövid elemzéseket készíteni, kutatni az apróbb sikerek és a nagyobb erőtlenségek okait, majd adni egy összegző képet, kimutatva, hogy a megjelenés végülis több a meg nem jelenésnél. Ez a megoldás azonban törvényesítené azt, hogy mégiscsak irodalommal van dolga az olvasónak - a kötet egészét tekintve. Ez azonban nincs így.

A kötetben egy prózairó /Nagy Imre/, két költő /Sziij Ferenc és Hévízi Ottó/, és egy - most már ki-

nagyobb lapokat, majd a szél hirtelen elülne és ezek épp egy szerkesztő asztalára hullanának, és a szerkesztő álmából riadva azonnal nyondába rohanna az égből hullott kinccsel, valószínűleg több elképzelés, rendezési elv, illetve világosabb koncepció derülne ki az így elkészült váltogatásból, mint a mostaniból.

Itt vers verset követ, vagy vers prózát, esetleg próza prózát; de mindenképpen betüvető. betüvetőt. A szerkesztésről ennyi bizton kijelenthető. Ez azonban elég kevés.

A címlap szerint négy év anyaga a gyűjtemény. Ez alatt a négy év alatt tehát Szegeden egyetemista vagy főiskolás nem irt hosszabb kritikát, irodalmi tanulmányt és - egy ember kivételével - prózát. Ez alatt a négy év alatt nem született semmilyen állásfoglalás a hazai irodalom minőségi vagy szervezeti kérdéseiről, nem született irodalompolitikai vagy politikai döntés, mely az itt élő és dolgozó irodalmárokat, tanárokat, hallgatókat érintette volna. Nem született, mert a JATE BTK KISZ-szervezetének erősen időszakos kiadványában egyetlen sor sincs erről.

De nincs arról sem, hogy ennek a lapnak volt egy szerkesztője, aki már nem él, volt valamilyen elképzelése, de ami ma már nincsen, de arról sincs szó, hogy ennek a lapnak van egy új szerkesztője, akinek lenne valamilyen elképzelése, de arról sincs szó, hogy ez a lap valakinek szól - na, vagy valakinek fontos lenne, illetve arról sem, hogy senkinek sem az.

Persze minderről ne is legyen, azt is megérthetjük. Ne legyen, de ahhoz évente legalább kétszer meg kellett volna jelennie, hogy az irodalomból derüljön ki mindaz, ami négyévenként nem derülhet ki belőle.

Igy a neglevőarcok - Nagy Imre, Hévízi, Szijjj/- még inkább növelik az olvasó"légszomját", mert nem érti a többi szerzőhöz és az egészhez való viszonyukat. Mindegy, hogy kikkel szerepelnek, niben? Tegyük fel, hogy igen, és akkor válasszuk teljesen ketté a vizsgálatot. Elemezzük őket, mint a kötet legerősebb szerzőit és építsünk egy konstruált koncepciót az egész kötetre az ő műveikből, illetve érrékeljük rajtuk keresztül a szegedi irodalom négy évének néhány főbb tanulságát.

De gondoljuk azt, hogy nem mindegy a szereplés helye. Akkor viszont nem beszélhetünk a művekről, hanem elsősorban etikai vizsgálatot kell végeznünk, s végül elmarasztalnunk, hogy egy szerkesztetlen és gyöngye kötetben szerepelnek, s nem hozzák tudunkra: miért?

Igy tehát, ha most már az egészet vizsgáljuk, megállapíthatjuk: a három író tölti ki a Bölcsész hatvanöt-hetven százalékát. De a környezet, amelyben szerepelnek, megsemmisíti az ő megszólalásukat is. Ha hárman szerepelnének egy kiadványban, erővonalakat húzhatnánk, értelmezhetnénk, elvégezhetnénk a szerzők bevezetését az irodalomba, elődöket fölmutatva, lehetőségeket sejtetve. Ezt azonban hamisnak éreznék a jelen helyzetben. A jelen irodalom-hiánya éppen az ő helyzetükből következettve ölti a legelkeserítőbb képet. Hetven oldalnyi dilettáns vers vagy próza is szonoru, de legalább nincs benne elvesztett, ki nem használt lehetőség. El lehet dobni, nevetségessé lehet tenni, de leginkább elfelejtteni.

Ezt a hetven oldalt azonban nem lehet.

Mert jelentés arról, milyen kevés a romény egy mozgó és tehetséges, erőt és vonzást jelentő irodalmi utánpótlásra!

Jelentés arról, hogy minden belső tágassága ellenére mennyire szűk a Szijjj-, vagy Hévízi-féle költői világ, s itt elsősorban azok befogadásának szűkös lehetőségeire gondolunk.

És jelentés arról is, hogy esély sincsen egy rendszeresen megjelenő, tudatosan szerkesztett, támogatott - de legalább nem akadályozott - irodalmi lapra, mely teret adhatna állásfoglalásnak, kísérletnek, és folyamatos publikálásnak egyaránt!

Balog József